

– поширення аграрної освіти на селі завдяки запровадженню викладання на факультативних засадах основ агрономії, ветеринарії, економіки фермерського господарства із залученням фахівців місцевих господарств, які володіють теоретичними знаннями і практичним досвідом для забезпечення базової аграрної підготовки сільських дітей та створенню спеціалізованих гуртків, відродженню навчально-виробничих підрозділів шкіл.

Важливим для життя є збереження і підтримання здоров'я сільських жителів, що, враховуючи сучасний стан медичного обслуговування на селі, потребує: проведення регулярної диспансеризації дітей і молоді в сільській місцевості; організації продажу сільським жителям ефективних медикаментозних препаратів за пільговими цінами з компенсацією витрат через систему соціального забезпечення та Фонд розвитку сільських територій; забезпечення сіл, де є діти, найпростішими спортивними спорудами. В районах-аутсайдерах додатково вкрай необхідним є посилення пропаганди здорового способу життя та залучення сільського населення до занять спортом та фізкультурою; відновлення системи медичних профілактичних оглядів сільського населення; розширення практики виїзного медобслуговування у найвіддаленіші села.

Великим позитивним зрушенням в питаннях соціально-економічного відродження села є роздержавлення власності в соціальній сфері, зокрема, приватизація об'єктів соціальної інфраструктури села. Але ці процеси проходять на селі вкрай повільно. Приватизація об'єктів соціальної інфраструктури створить основу конкурентного соціального середовища, подолає відчуження працівників соціальної сфери від засобів вироб-

ництва та результатів своєї праці і безпосередньо впливатиме на підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва.

IV. Висновки. На нашу погляд, пріоритетами соціально-економічного розвитку в сільській місцевості є створення умов для забезпечення достатнього життєвого рівня населення, розвитку трудового потенціалу, недопущення надмірної диференціації населення за рівнем доходів, надання адресної підтримки незахищеним верствам населення, всебічного розвитку освіти, культури, поліпшення охорони здоров'я населення. А тому основними напрямками державної соціальної політики в сучасних умовах є створення економічної бази для стабілізації рівня життя сільського населення, забезпечення подальшого розвитку сільськогосподарського виробництва, врегулювання земельних, майнових і соціально-трудова відносин, формування умов для зростання економічної активності селян, оплати праці, соціального поліпшення якості послуг на селі.

1. Глибіденко В.Ф. Соціально-економічні проблеми зайнятості і соціального захисту населення в аграрному секторі економіки України: Монографія. – К.: Соц.-інформ, 2002. – 336 с.

2. Шляхи підвищення рівня життя сільського населення в Україні / За ред. Р.Шмідта. – К., 2003. – 37 с.

3. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки. Указ Президента України // Урядовий кур'єр, 12 грудня 1999 р.

In the article the theoretical aspects of social development of village in the market conditions of menage are considered, done estimation of the sharpest socio-economic problems of the Ukrainian village, the ways of socio-economic revival of rural settlements are selected.

Кривий М.В., Кім В.Ф.

ІНФРАСТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті розкривається суть людського розвитку, його залежність від наявної інфраструктури. Індекс людського розвитку по регіонах України подається у динаміці з 1999 по 2004 роки.

Ключові слова: людський розвиток, інфраструктура, соціальне середовище, індекс людського розвитку.

I. Вступ. У Конституції України зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека вважаються найвищою соціальною цінністю [1, 3].

Людський потенціал є найважливішим чинником реформування держави і суспільства, що прагнуть включитись в світові потоки сучасних технологічних, інфраструк-

турних, інституціональних, соціально-гуманітарних і інших перетворень.

Під інфраструктурою слід розуміти сукупність матеріально-речових елементів, що створюють відповідні умови для нормально-го функціонування виробництва і руху товарів, а також раціональної організації суспільно-політичної, трудової, духовної, сімейно-побутової діяльності громадян держави. До її складу відносять різноманітні за своїм призначенням інститути і структурні підрозділи народногосподарського комплексу, основним завданням яких є створення матеріально-технічної бази, надання відповідних послуг і сприяння розвитку людини [5, 59].

II. Постановка завдання. Інфраструктура відноситься до одного з найвагоміших компонентів життєдіяльності суспільства. Ігнорування даного компонента призводить до відставання у рівні розвитку соціальної сфери, спричиняє негативні економічні та соціальні наслідки, суттєво знижує активність населення, незадовільно впливає на стан людського розвитку. Основним завданням дослідження є з'ясувати, який вплив має наявна інфраструктура на розміщення регіонів України у ранжированому порядку.

III. Результати. Концепція розвитку людського потенціалу, розроблена експертами ООН в кінці минулого століття, передбачає розвиток людини через розширення можливостей вибору завдяки поліпшенню якості освіти та охорони здоров'я, збільшенню доходу та підвищенню якості рівня та зростанню тривалості життя [2, 3].

З метою визначення рівня людського розвитку на регіональному рівні Державним комітетом статистики України разом із Радою з вивчення продуктивних сил Національної Академії Наук розроблено і затверджено методику, яка передбачає блок з 9-ти індексів окремих аспектів людського розвитку.

Зокрема:

- демографічний розвиток;
- ринок праці;
- матеріальний добробут;
- умови проживання населення;
- стан та охорона здоров'я населення;
- соціальне середовище;
- рівень освіти населення;
- екологічна ситуація;
- фінансування людського розвитку.

Кожен з названих блоків складається з ряду окремих показників.

Інформаційною базою методики є дані державних статистичних спостережень та систематичних вибірових обстежень домашніх господарств населення [2, 4].

Розрахунки, здійснені згідно методики людського розвитку дозволяють побудувати єдину шкалу, на якій у ранжированому порядку розміщуються всі регіони України. Конкретне значення інтегрального індексу (або індексів, що характеризують окремі аспекти людського розвитку) не мають економічної інтерпретації – важливим є лише місце, яке належить кожному конкретному регіону на єдиній для України шкалі.

На основі аналізу за 1999-2004 роки, серед регіонів України по переважній більшості аспектів людського розвитку (за виключенням стану та охорони здоров'я, соціального середовища та екологічної ситуації) переконлива першість належить м. Києву. Наступні місця посідають м. Севастополь, Харківська та Закарпатська області, але їх домінування є не таким виразним.

Замикають шкалу Донецька, Луганська області, які помітно відстають за індексами людського розвитку від більшості регіонів України в демографічному розвитку, рівні освіти, соціальному середовищі і екологічній ситуації. Хоча по рівню матеріального добробуту (середньомісячної заробітної плати і пенсії, середніх витрат в розрахунку на умовно дорослого та ін.) згадані регіони посідають 2-3 місце відповідно.

В Івано-Франківській, Закарпатській, Вінницькій, Рівненській, Тернопільській та Чернівецькій областях переважає населення, яке проживає в сільській місцевості, де як відомо, рівні інфраструктури людського розвитку набагато нижчі від міського і треба ще багато часу і коштів, щоб це становище вирівнялось. Тому в прийнятій методиці завідомо наперед закладаються нерівні умови щодо регіонального порівняння.

Що стосується Івано-Франківської області, то вона за 1999-2004 роки посідала 19-14 місце, а в 2003 році – 15, в 2004 році – 14 місце. Серед областей Західної України Івано-Франківська і Волинська області займають останні місця. Ми значно відстаємо за умовами проживання населення, (незадовільне забезпечення водою, каналізацією), рівнем освіти, (низький рівень дош-

Характеристика регіонального людського розвитку в 1999-2004 рр. [2, 5]

Регіони	Індекс людського розвитку						Ранг регіону					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
АР Крим	0,523	0,577	0,565	0,558	0,546	0,519	16	3	2	4	5	7
Вінницька	0,563	0,551	0,544	0,531	0,517	0,497	6	6	6	6	11	15
Волинська	0,522	0,485	0,496	0,490	0,488	0,505	17	21	17	15	19	13
Дніпропетровська	0,476	0,496	0,481	0,483	0,499	0,475	25	20	21	19	16	20
Донецька	0,440	0,450	0,425	0,421	0,413	0,418	26	26	26	26	27	26
Житомирська	0,515	0,496	0,481	0,470	0,474	0,487	18	19	22	21	21	18
Закарпатська	0,555	0,547	0,524	0,516	0,558	0,557	9	9	11	11	3	4
Запорізька	0,527	0,508	0,512	0,488	0,480	0,502	13	16	14	17	20	14
Івано-Франківська	0,523	0,509	0,482	0,490	0,499	0,489	15	15	19	14	15	17
Київська	0,568	0,539	0,538	0,503	0,518	0,509	4	10	7	12	9	12
Кіровоградська	0,490	0,501	0,487	0,485	0,490	0,464	23	18	18	18	17	25
Луганська	0,422	0,412	0,413	0,390	0,414	0,400	27	27	27	27	26	27
Львівська	0,550	0,555	0,530	0,530	0,534	0,529	10	5	9	7	6	6
Миколаївська	0,479	0,468	0,482	0,452	0,461	0,472	24	25	20	25	24	21
Одеська	0,498	0,507	0,476	0,468	0,466	0,465	21	17	24	22	22	24
Полтавська	0,599	0,576	0,559	0,563	0,530	0,553	2	4	4	3	7	5
Рівненська	0,549	0,482	0,520	0,499	0,514	0,513	11	22	13	13	13	10
Сумська	0,492	0,474	0,462	0,463	0,465	0,466	22	24	25	23	23	23
Тернопільська	0,564	0,533	0,527	0,521	0,523	0,489	5	12	10	10	8	16
Харківська	0,525	0,549	0,554	0,553	0,553	0,558	14	7	5	5	4	3
Херсонська	0,500	0,482	0,477	0,461	0,455	0,476	20	23	23	24	25	19
Хмельницька	0,560	0,537	0,523	0,527	0,518	0,513	7	11	12	8	10	9
Черкаська	0,569	0,548	0,535	0,522	0,504	0,517	3	8	8	9	14	8
Чернівецька	0,530	0,521	0,511	0,476	0,516	0,513	12	14	15	20	12	11
Чернігівська	0,514	0,523	0,509	0,489	0,489	0,469	19	13	16	16	18	22
м. Київ	0,689	0,717	0,699	0,688	0,691	0,711	1	1	1	1	1	1
м. Севастополь	0,556	0,588	0,560	0,599	0,605	0,570	8	2	3	2	2	2

кільної освіти), фінансуванням людського розвитку та екологічної ситуації (за 2004 рік 26-23 місця).

Трохи більше 1% сільських населених пунктів Івано-Франківщини забезпечені во-

доганами загальною протяжністю близько 20 км, що становить лише 2,7% загальної їх довжини. Кількість дошкільних дитячих закладів проти 1990 року зменшилась на 40 %, а відвідування їх дітьми більше ніж напо-

ловину. Рівень охопленості дошкільними закладами сільських дітей не перевищує 1%. В селах області нижчий рівень матеріального добробуту, більша частка незайнятого населення, особливо у населених пунктах віддалених від міст і промислових центрів. За 2005 рік середньомісячна заробітна плата одного працівника в сільському господарстві не перевищувала 400 грн., що становить 56 % до загального середньообласного показника. Недостатній рівень податкових надходжень, який значно нижчий на одну особу ніж в промислово-індустріальних регіонах не дозволяє в достатній мірі здійснювати фінансування і видатки місцевих бюджетів на охорону здоров'я, освіту, соціальний захист населення.

IV. Висновки. Отже, одне з основних завдань влади усіх рівнів, громадських і політичних організацій – сприяння розвитку інфраструктури, бо негативні зміни в ній, навіть якщо вони викликані кризовими явищами в суспільстві, розглядаються як основний фактор дестабілізації політичного, економічного і соціального стану суспільства. Відставан-

ня у розвитку соціальної інфраструктури не лише гальмує соціальні та економічні перетворення, а й негативно впливає на розвиток нації як на державному, так і на регіональних рівнях.

1. Конституція України. Закон України “Про внесення змін до Конституції України” № 2222-IV від 8 грудня 2004 року. – Харків: “Парус”, 2005 – 60 с.

2. Регіональний людський розвиток: Статистичний бюлетень. Державний комітет статистики України, 2005 – 34 с.

3. Статистика України. Щоквартальний науково-інформаційний журнал. 2004, № 2-НТК статистичних досліджень, 2004 – 105 с.

4. Статистика України. Щоквартальний науково-інформаційний журнал. 2004, № 4-НТК статистичних досліджень, 2004 – 124 с.

5. Статистика України. Щоквартальний науково-інформаційний журнал. 2005, № 1-НТК статистичних досліджень, 2005 – 115 с.

6. Статистика України. Щоквартальний науково-інформаційний журнал. 2005, № 2-НТК статистичних досліджень, 2005 – 107 с.

In the article the essence of human development, his dependence, on a present infrastructure opens up. The index of human development on the regions of Ukraine is given in a dynamics with 1999 on 2004 years.

Абубекерова А.З.

ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНИХ ЧИННИКІВ НА СТАН ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У статті розглянуто вплив демографічних чинників на фінансовий стан Пенсійного фонду України, зокрема його відділення в Запорізькій області. Запропоновано засоби мінімізації впливу демографічних ризиків на платоспроможність Пенсійного фонду.

Ключові слова: працюючі громадяни, непрацездатні особи, демографічні ризики, Пенсійний фонд України, солідарна пенсійна система.

I. Вступ. Пенсійні системи удосконалюються практично в усьому світі, і в першу чергу в країнах з високорозвиненими суспільними відносинами. Це зумовлено тенденціями старіння населення. В останнє десятиріччя поступово погіршується співвідношення кількості працюючих в економіці та пенсіонерів – основного показника для пенсійної системи, яка побудована на принципі

«солідарності поколінь». Усе це робить існуючу пенсійну систему вкрай нестійкою та вразливою до будь яких демографічних негараздів.

Отже на сучасному етапі вкрай необхідне і доцільне подальше дослідження проблеми реформування системи пенсійного забезпечення країни з застосуванням досягнень науки у вирішенні дискусійних проблем з цих питань. Для проведення реформування крім зміни пенсійного віку, необхідно запровадження інших, принципово нових засад, які розосереджують демографічні ризики і послаблюють їхній вплив на пенсійне забезпечення в країні. Основною відмінною нового фінансування пенсійних виплат є залежність їх розміру від сум та тривалості внесків, які відраховує кожна працююча людина впродовж трудової діяльності на підприємстві. У зв'язку з цим, дедалі актуальним стає пи-